

DESTEKTEN YOKSUNLUKTA PASİF DÖNEM

Ölenin desteğinden yoksun kalanların tazminatı hesaplanırken, Yargıtay kimi zaman pasif dönem zararının hesaplanmayacağı, kimi zaman da hesaplanacağı yönünde kararlar vermiş; son dönem kararlarında pasif dönem zararının da hesaplanması ağırlık kazanmıştır.

Yargıtay'ın, ölüm halinde pasif dönem zararı hesaplanmayacağına ilişkin kararlarının gerekçesi, ölenin haksahiplerine dul ve yetim aylığı bağlanacak olması idi. Sonraları bu görüş terk edildi ve "ölen yaşasaydı ilerde çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içinde olduğundan haksahiplerinin pasif dönem zararının da hesaplanması gerekir" biçiminde kararlar verilmeye başlandı. Gene de zaman zaman (daireler veya aynı daire içinde dosya inceleyenler arasında yakın ilişki ve görüş birliği kurulmadığı için) birbirinin tersi kararlar da verilebilmektedir. Bu konuda titiz davranılması gerektiğini anımsatmak isteriz.

Ölüm nedeniyle destek tazminatı hesaplanırken "pasif dönem" zararının da gözönünde tutulacağına ilişkin Yargıtay kararlarından örnekler:

YARGITAY KARARLARI

(1) Destekten yoksun kalma tazminatının hesabında, aktif dönemi izleyen pasif dönem için de zarar hesabı yapılmalıdır.

Davacının desteğinin yaşlılık aylığı almaksızın ve özellikle işyerinde çalışırken iş kazası sonucu öldüğü uyuşmazlık konusu olmadığına göre, 60 yaşından sonra bakiye ömrünün sonuna kadar pasif dönemde elde edeceği kazançların hesaplanması gerektiği Yargıtay'ın oturmuş ve yerleşmiş görüşleri gereğidir. Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın, özellikle, davacılara bağlanan ölüm aylığının 506 sayılı Yasa'nın 66.maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince bağlanıp bağlanmadığı hususu araştırılmadan ve yaşlılık aylığı almakta iken ölen sigortalılar yönünden uygulanan Yargıtay görüşünün yanlış değerlendirilmesi suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

21.HD.18.03.2004, 1729-2612 (İBD.2004/4-1861)

(2) Hak sahiplerinin ölüm aylığı alması durumunda da pasif dönem zarar hesabına katılmalıdır. (506/m. 23, 92)

Davacılar, murislerinin iş kazası sonucu öldüğünü ileri sürerek tazminat talebinde bulunmuşlardır. Bu tür davalarda tazminatın saptanmasında, zarar ve tazminata doğrudan etkili olan işçinin net geliri, bakiye ömrü, karşılıklı kusur oranları, destek görenlerin gelirden alacakları pay oranları, eşin evlenme olasılığı, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından bağlanan peşin sermaye değeri gibi tüm verilerin hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde öncelikle belirlenmesi gerektiği tartışmasızdır. Öte yandan zarar ve tazminatın hesaplanması yönteminde, işçinin yaşlılık aylığı veya hak sahiplerinin ölüm aylığı alması durumunda da pasif dönemin zarar hesabına katılması gerekir. Sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanan bu tür aylıklarda meslek hastalığı ve iş kazası kolundan alınan primlerin hiçbir etkisi bulunmamakta, tamamen uzun vadeli sigorta kollarından ödenen primler sonucu aylık bağlanmaktadır. Bu nedenlerle pasif dönemin de zarar hesabına dahil edilmesi gerekir. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda pasif dönemin hesaba dahil edilmemesi.

21.HD.08.05.2006, E. 2006/2450 - K. 2006/4755

(3) Bilirkişi raporunda murisin pasif döneminde hiçbir gelir elde edemeyeceğinden hareketle destek tazminatı hesabında dikkate alınmaması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir.

Davacılar vekili, murisin yolcu olduğu araçla davalıların sürücü ve zorunlu trafik sigortacısı olduğu aracın kaza yapması sonucu öldüğünü ileri sürerek, destekten yoksunluk tazminatının olay tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte ve davalı sigorta şirketinin poliçe limiti üzerinden sadece destekten yoksunluk tazminatından sorumlu olmak üzere müştereken müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, toplanan kanıtlar, kusur ve aktüerya bilirkişi raporuna göre hesaplanan destekten yoksunluk tazminatından dava dışı Güneş Sigorta A.Ş.'nin ödediği tutar, davacıların destekten yoksun kalma tazminatından düşülerek, bakiye tazminat tutarı üzerinden davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Kararı, davacılar vekili temyiz etmiştir.

Bilirkişi raporunda murisin pasif döneminde hiçbir gelir elde edemeyeceğinden hareketle destek tazminatı hesabında dikkate alınmaması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir.

11.HD.27.03.2007, E.2005/13873 - K.2007/4833

(4) Davacı eşin destek tazminatı hesaplanırken emekli aylığı esas alınarak hesap yapılmıştır. Destek emekli olduğuna göre emekli olduktan sonra bu dönemde başka bir işte çalıştığı kanıtlanırsa o gelirin esas alınması, böyle bir iddia ileri sürülmez veya kanıtlanmaz ise mirasçısı olan eşe emekli maaşı dışında ancak asgari ücret düzeyinde bir destek sağlayabileceğinin kabulü gerekir.

Davacı eş desteğinin ölümü nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı isteminde bulunmuştur. Ölen eş emekli hakim olup başka bir işinin olup olmadığı anlaşılamamaktadır. Davacı eşin destek tazminatı hesaplanırken emekli aylığı esas alınarak hesap yapılmıştır. Destek emekli olduğuna göre emekli olduktan sonra bu dönemde başka bir işte çalıştığı kanıtlanırsa o gelirin esas alınması, böyle bir iddia ileri sürülmez veya kanıtlanmaz ise mirasçısı olan eşe emekli maaşı dışında ancak asgari ücret düzeyinde bir destek sağlayabileceğinin kabulü gerekir. Bu durum karşısında davacının yoksun kaldığı destek tazminatının desteğin ek gelinine göre veya ek geliri ispatlanamaz ise asgari ücret esas alınarak hesaplanması gerekir. Açıklanan yön gözetilmeden desteğin emeklilik maaşına göre destek hesabının yapılması ayrı bir bozma nedenidir.

4.HD.16.10.2008, E.2008/11467 - K.2008/11898

(5) Davacı eşin emekli maaşı alacağı gerekçesiyle pasif dönem zararı hesaba katılmamıştır. Oysa, destek zararı ölenin pasif dönemini de kapsar. Desteğin, davacı eşine pasif dönemde destek vermeyeceğinin kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır.

Dava, trafik kazası nedeniyle desteğin ölümünden dolayı maddi ve manevi tazminat talebidir. Davacıların desteği sigorta emeklisi olup ölmeden önce çiftçilik yapmıştır. Bilirkişi raporu ile davacının aktif ve pasif dönem zararları belirlenmiştir. Mahkemece davacı eşin pasif devrede emekli maaşı alacağı ve bu nedenle zararı bulunmadığı gerekçesiyle aktif dönem zararı esas alınarak karar verilmiştir. Oysa davacı eş için destek zararı ölenin pasif dönemini de kapsar. Desteğin davacı eşine pasif dönemde destek vermeyeceğinin kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır. Davacı eşin pasif dönemdeki artırımsız destekten yoksun kalma zararının da belirlenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir.

Davacıların desteğinin Sigorta emeklisi olup ölmeden önce çiftçilik yaptığı anlaşılmaktadır. Bilirkişi raporu ile davacının aktif ve pasif dönem zararları belirlenmiştir. Mahkemece davacı eş Havva F.'in pasif devrede emekli maaşı alacağı ve bu nedenle zararı bulunmadığı gerekçesiyle aktif dönem zararı esas alınarak karar verilmiştir. Oysa davacı eş için destek zararı ölenin pasif dönemini de kapsar. Desteğin davacı eşine pasif dönemde destek vermeyeceğinin kabulü hayatın olağan akışına aykırıdır.

Açıklanan nedenle davacı eşin pasif dönemdeki artırımsız destekten yoksun kalma zararının da belirlenerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı, gerekçe ile pasif dönem zararının reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun bulunmadığından kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.20.02.2009, E.2008/7818 - K.2009/2466

(6) “Destek” kavramının yalnızca parasal katkı şeklinde anlaşılması gerekmez. Yaşlılık veya hastalıkta ya da ihtiyaç duyulan diğer durumlarda yapılan ev işleri, bakım gibi hizmet ve yardımlar da destek kavramı içerisinde sayılır. 79 yaşında ölen destek olay tarihinde gelir getiren bir işte çalışmasa bile, eşine vereceği desteğin asgari ücret üzerinden hesaplanması gerekir.

Dava, trafik kazası sonucu ölüm nedenine dayalı maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece istem kısmen kabul edilmiş, karar davacılar ve davalılar tarafından temyiz edilmiştir.

Davacılar murislerinin trafik kazası sonucu ölümü nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat istemişlerdir. Mahkemece 79 yaşında ölen desteğin tanık beyanları dikkate alındığında fiilen çalıştığına dair bilgi ve belge olmadığı bu nedenle destek tazminatı hesaplaması yapılamayacağı gerekçesiyle maddi tazminat istemi reddedilmiş manevi tazminat istemi ise kısmen kabul edilmiştir.

“Destek” kavramının yalnızca parasal katkı şeklinde anlaşılması gerekmez. Yaşlılık veya hastalıkta ya da ihtiyaç duyulan diğer durumlarda yapılan ev işleri, bakım gibi hizmet ve yardımlar da destek kavramı içerisinde sayılır. BK'nun 45. maddesi gereğince bu tür hizmet ve yardımlar da destek kabul edilip bunların karşılığı olarak maddi tazminat ödenmesi gerekir.

Buna göre 79 yaşında olan desteğin olay tarihinde gelir getiren bir işte çalıştığı ispatlanamasa bile yukarıda belirtilen şekilde eşine vereceği desteğin asgari ücret üzerinden hesaplanması gerekirken, bu yönler üzerinde durulmadan yazılı gerekçe ile maddi tazminat isteğinin tümünden reddedilmiş olması doğru görülmemiş, bu nedenle kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.17.04.2008, E.2007/8981 - K.2008/5368

(7) Desteğin emeklilik dönemindeyken yaşamını yitirdiği anlaşıldığına göre, ev işlerine yapacağı katkı (hizmet) gözetilerek net asgari ücret esas alınmak suretiyle hesaplanacak destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilmelidir.

Dava, trafik kazası nedeniyle desteğin ölümünden dolayı destekten yoksun kalma tazminatı ile manevi tazminat istemine ilişkindir. Kural olarak, eşin ölümü durumunda onun desteğinden yoksun kalan diğer eş yararına destekten yoksun kalınan süre ile sınırlı olarak Borçlar Yasasının 45/2 maddesi gereğince destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilir.

Mahkemece benimsenen bilirkişi raporunda desteğin bir sosyal güvenlik kurumundan aldığı emekli aylığı destek geliri olarak kabul edilmiş ve davacının uğradığı destekten yoksun kalma tazminatı bu gelire göre belirlenmiştir. Desteğin ölmeden önce net asgari ücret düzeyinden daha fazla bir geliri olduğu kanıtlanamadığına göre, hiçbir yasal dayanağı olmadığı halde emekli aylığına göre destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanması doğru değildir. Desteğin emeklilik dönemindeyken yaşamını yitirdiği anlaşıldığına göre, ev işlerine yapacağı katkı (hizmet) gözetilerek net asgari ücret üzerinden hesaplanacak destekten yoksun kalma zararına hükmedilmek üzere kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.24.06.2008 E. 2007/11168 K. 2008/8629

(8) Ölen desteğin emekli öğretmen ve emekli eşi olması ve hiçbir işte çalışmayıp emekli ve dul maaşı ile geçimini sağlamakta oluşu, destek tazminatı isteminin reddini gerektirmez. Desteğin ev kadını olarak destekliği asgari ücret düzeyinde değerlendirilmelidir.

Davacı, davalı sürücünün kusurlu eylemiyle **annesine** çarparak ölümüne yol açtığını belirtmek suretiyle **destekten yoksun kalma** isteminde bulunmuştur. Yerel mahkemece,

davacının emekli öğretmen ve emekli eşi olması, desteğin ise hiçbir işte çalışmayıp dul maaşı ile geçimini sağlayan bir kimse olması nedeniyle, davacının desteğe ihtiyacı bulunmadığı gerekçesiyle destekten yoksun kalma tazminatı istemi reddedilmiş, karar taraflarca temyiz edilmiştir.

Yerel mahkemece hükme dayanak alınan ve olay tarihinde altmış yaşında bulunan **annenin** davacıya destek olamayacağına ilişkin bilirkişi raporu gerçeğe uygun bulunmamaktadır. Desteğin yaşı itibarıyla, bir **ev kadını olarak** elde edebileceği geliri belirlenmeli, bunun mümkün olamaması halinde ise, desteğin **asgari ücret** düzeyinde geliri olabileceği benimsenerek, bu miktar üzerinden **destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanmalı**, varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir. Yerel mahkemece, anılan yönler gözetilmeden, somut olaya uygun düşmeyen bilirkişi raporuna dayanılarak, yazılı şekilde, destekten yoksun kalma tazminatının reddedilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.06.04.2000, 1095-3151

(9) Desteğin yaşı, ölüm tarihindeki işi, kazancı, emekli olup olmadığı, çalışma gücü olup araştırıldıktan sonra alınacak bilirkişi raporuna göre karar verilmelidir.

Dava, trafik kazası nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatına ilişkindir. Tazminatın belirlenmesine ilişkin bilirkişi raporunda desteğin 1934 doğumlu olup 62 yaşında öldüğü benimsenerek hesap yapılmıştır. Oysa dosyada mevcut veraset ilamından ve ceza dosyası kapsamında desteğin 1341 doğumlu olduğu anlaşılmaktadır. Desteğin doğum tarihinin ve yaşının yanlış ele alınarak fazla hesap yapılması doğru görülmemiştir. Mahkemece; desteğin ölüm tarihindeki işi, kazancı, emekli olup olmadığı, gelir getiren bir işte çalışıp çalışmadığı, çalışmaya muktedir olup olmadığı hususları araştırıldıktan sonra yeni bir bilirkişi incelemesi yapılarak varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken somut verilere uygun olmayan bilirkişi raporunun hükme esas alınmış olması bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.04.10.1999, E.1999/5996 - K.1999/7895

(10) Desteğin emekli olmasına karşın, lokanta işlerinde çalışarak ek gelir elde ettiği tanık beyanlarından anlaşılmasına göre, davacı eş için maddi tazminata hükmedilmesi gerekirken, bunun reddi doğru olmamıştır.

Davacı eş için Bağ-Kur'dan maaş bağlanmış ise de, miras bırakanın emekli olmasına rağmen lokanta işlerinde çalıştığı ve bu yüzden ek gelir elde ettiği tanık beyanlarından anlaşıldığına göre bu hususta gerekli inceleme ve araştırma yapılarak sonucuna göre davacı eş için maddi tazminat verilmesi gerekirken bunun reddi doğru değildir.

Her ne kadar davacı eş için Bağ-Kur'dan maaş bağlanmış ise de, miras bırakanın emekli olmasına rağmen lokanta işlerinde çalıştığı ve bu yüzden ek gelir elde ettiği tanık beyanlarından anlaşıldığına göre bu hususta gerekli inceleme ve araştırma yapılarak sonucuna göre davacı eş için maddi tazminat verilmesi gerekirken bunun reddi doğru değildir.

HGK.18.10.2000, E.2000/4-1271 - K.2000/1290

(11) Desteğin ileri yaşta olması, yardım ve hizmet ederek, ev işlerini yaparak destek sağlamasına engel değildir.

Yerleşmiş içtihatlar göre, bedelsiz olarak başkasının bakımını sağlayan ya da ona yardım eden kimse destek sayılmıştır. Destek, yalnız başkasına yaşamak için gerekli ihtiyaçları sağlayan ya da bunların temini için para veren kimse değildir. Bu hizmetleri görmek suretiyle çalışmasını doğrudan doğruya başkalarına tahsis eden kimse de destek sayılacağından, yalnızca ev işlerini gören bir kadın da kocasının desteği sayılabilir. Trafik kazasında ölen desteğin 1932 doğumlu olması, onun destek olamayacağına gerekçe olamaz.

Trafik kazasında ölen 1932 doğumlu Yeter H. ev hanımıdır. Yerleşmiş içtihatlar göre, bedelsiz olarak başkasının bakımını sağlayan ya da ona yardım eden kimse destek sayılmıştır. Bu yardım değişik şekillerde olabilir. Destek yalnız başkasına yaşamak için gerekli ihtiyaçları sağlayan yada bunların temini için para veren kimse değildir. Bu hizmetleri

görmek suretiyle çalışmasını doğrudan doğruya başkalarına tahsis eden kimse de destektir. O nedenle yalnızca ev işlerini gören bir kadın da kocasının desteği sayılabilir. Trafik kazasında ölen desteğin 1932 doğumlu olması, onun destek olamayacağına gerekçe olamaz. Mahkemece, davacı sağ eşin, ev hanımı olan Yeter H'in ölümü nedeni ile BK.nun 45/son maddesine göre ne kadar tazminat isteyebileceğinin tesbiti için gerekirse talimat yolu ile uzman bilirkişiden rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile sağ eşin destekten yoksun kalma tazminatı isteminin reddi doğru görülmemiş, hükmün davacı eş yararına bozulması gerekmiştir.

11.HD.13.9.1999, E.1999/4689 - K.1999/6755

(12) Davacının ölen eşinin polislik mesleğinden emekli olduktan sonra ek iş yapıp yapmadığı araştırılıp, sonucuna göre destek tazminatının hesaplatılması gerekir.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Davacının desteği olan ölen eşinin polislik mesleğinden emekli olduktan sonra ek iş yapıp yapmadığı konusunda davacının delilleri usulünce toplandıktan sonra sonucuna göre davacının yoksun kaldığı destek tazminatının uzman bilirkişiye hesaplatılması gerekirken, eksik inceleme ile desteğin emeklilik maaşı haricinde asgari ücret düzeyinde ek gelirin olduğu kabul edilerek hesaplanması doğru görülmemiştir.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Borçlar Kanununun 45/2. maddesinde "ölüm neticesi olarak diğer kimseler müteveffanın yardımından mahrum kaldıkları takdirde, onların bu zararlarını da tazmin etmek lazım gelir" hükmüne yer verilmiştir. Davacının desteği olan ölen eşinin polislik mesleğinden emekli olduktan sonra ek iş yapıp yapmadığı konusunda davacının delilleri usulünce toplandıktan sonra sonucuna göre davacının yoksun kaldığı destek tazminatının uzman bilirkişiye hesaplatılması gerekirken eksik inceleme ile desteğin emeklilik maaşı haricinde asgari ücret düzeyinde ek gelirin olduğu kabul edilerek hesaplanan bilirkişi raporuna itibar edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.

17.HD.28.09.2009, E.2009/3915 - K.2009/5711

(13) Desteğin çalışabilme gücü, fiziki ve beden yapısı, çalıştığı işin özellikleri gözönüne alınarak daha kaç yıl çalışıp kazanç sağlayabileceği araştırılmalıdır.

Bilirkişi raporunda davacıların desteğinin öldüğü tarihte 61 yaşında bulunduğu kabul edilerek PMF tabloları uyarınca 75 yaşına kadar yaşayacağı öngörülmüş ve bu yaşam süresince gerçekleşecek muhtemel zararı tespit edilmiştir. Destekten yoksun kalma tazminatında ömür değil ölenin çalışabilme gücü yani "faal çalışma süresi" esas alınmalıdır. O halde, davacıların ölen desteğinin çalıştığı işin özelliklerine, ölenin fiziki ve beden yapısına göre, mahalli koşullar da gözönüne alınarak, olası yaşam süresi içinde "daha kaç yıl çalışıp kazanç sağlayabileceği" ve davacılar yardımında bulunacağı hususunun tespit edilmesi ve buna göre zararın belirlenmesi gerekir.

4.HD.25.09.1979, 4602-10323

(14) Emekli aylığı dışında kazanç elde etme durumu

Müteveffanın emekli olmasına karşın, bu devrede emekli aylığı dışında ayrıca gelir sağlayıp eş ve çocuklarına destek sağladığının ispatı halinde, bu hususun kabulü ile buna göre düzenlenen bilirkişi raporuna göre karar verilmesi doğrudur.

19.HD.13.09.1995, 9085-6941

(15) Ölenin emekli memur olması

Ölen desteğin emekli memur olması ve davacılar dul maaşı bağlanmış bulunması, destek davasının reddini gerektirmez.

4.HD.06.05.1995, 9085-6941

www.TazminatHukuku.com

www.TazminatHukuku.com